

Beszélgetés a legnagyobb zsidó tragikával

Az amerikai Jakobovitz-staggione kolozsvári vendégszereplése

Szombaton éjszaka és vasárnap este a kolozsvári Magyar Színházban Amerikából visszatért néhány, kimagasló erővel az élen egy jiddis színtársulat mutatkozott be. Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a vilnaiakétól más játszási eszközökkel dolgoztak. Az Unióban divó sztárrendszer alapja az ábrázolási készségüknek, ami főleg abból áll, hogy a darabok dinamikájának megfelelően, legföljebb ha négy-öt különös képességű színészt léptetnek föl, a többiek — mint festőnél a staffázs — csak élenkítésül szolgálnak, frissítésül a darab előbbrejutásánál, de nincs különös súlyuk a sorsábrázolásban. Ehhez a tendenciához hozzáigazodik a dráma maga is. Hiányoznak belőle az aprólékoságaiban kidolgozott részletek, az akció néhány erősebb jelenetre koncentrálódik csupán.

Amerikából idült ki ez az érdekes művészi kísérlet, amit most ime, a legeredetibb tálalásban kaptunk, mert ennek az iránynak írói, rendezői és színészi reprezentánsa egy személyben Heimann Jakobovitz. A fő star azonban a felesége, Anna Jakobovitz, akiről Berlinben a legjelesebb kritikusok egyike, a nemrég meghalt Fritz Stahl állapította meg, hogy a világ legnagyobb tragikája.

Szombaton este Jakob Edlheimnek erre a tendenciára hangolt darabját, a Világ anyja címűt (Die Mame von der Welt) játszották Heimann Jakobovitz átdolgozásában. Egyszerű, majdnem szentimentális történet a jóságos anyáról, akit elhagynak a gyermekei, csak egy fia ragaszkodik hozzá, jószívű, de béna akarata. Hirtelen szeretne meggazdagodni, hogy anyját jólétben tarthassa. A börtönré meg, elveszti a reábizott pénzeket és börtönbe jut. Mire kikerül, már a fizikuma is összeroppan és így viszi a leányát cselédi sorba került anyát egy sivar ninestelenségbe.

A címszerepet Anna Jakobovitz játszotta, a fiút a művész nő férje. Az első felvonás inkább miljörajz volt, a közönséget csak a diva friss és természetes látéka és az az illuziókeltő biztonság érdekelte, ami már az első jelenésekben imponálóan érezte a kimagasló művészi eseményt. Ez később jött, a második és harmadik felvonásban. A másodikban az anya följelenti fiát a rendőrségen. Ahogy telefonál és ahogy telefonálás után összeesik, abban kötetekre menő lélekrajz van, fájdalmas sorok bontakoznak föl és néma, csukló megindultság vesz erőt a nézőkön. Felejthetetlen tragédiás érzésekké fokozódik ez annál a felvonásvégi jelenetnél, amikor a detektív viszi a fiút és nem engedi, hogy anyját utoljára megcsókolja. Erős idegzetiekből is könnyeket facsart ki a néhány másodpercig tartó bucsu. Tomboló taps, fölállva kihívták jó néhányszor a művész-híveket. Öszinte, nagy, nagy siker volt!

A második este Libinow darabját játszották, a Geld, Liebe und Schande Pénz, szerelem és gyalázat) címűt. A ház urija megszereti az erős, egészségtől duzzadó, derék cselédlányt, megejt és sorsára bizza. Az uriból bíró válik, a leány a mocsárba züllik. Mint perdit, részegen kerül korán meghalt gyerme-

kének apja elé a bírói trónt alá. Anna Jakobovitz utolsó jelenése ez a darabban. Olyan realizmussal játssza, hogy — ez már nem is frázis — az emberek ereiben a vér megfagy. A publikum, amely szeret az utolsó felvonás vége előtt távozni, ezuttal valóságos odamerevedett ülőhelyezéshez.

Meg kell emlékezni a két Jakobovitz körül működő színészekről is, akik nagyon becsületes igyekezettel játszottak. Ezek: Tanina asszony, az Amatin házaspár, Jakob Jakobovitz, Itzkovits, Stein, Morrison, Nuss, Gold.

A művésznőt egyik előadása után alkalmam volt megismerni a kávéházi asztal mellett is. Etonfrizurás szőke nő, szemei értelmet és ösztönös jóságot árulnak el, szemöldöke egészen keskeny, mintha egy vörösbe játszó szőke sáv lenne odarajzolva. Arca vonalaiban szlávos és nagyon üde, az egész figura energiát és méltóságot sugároz. Első pillantra tiszteletet parancsol, de néhány szóváltás után már érezni kell nem csak a kiváltságos emberpéldány fölényét, hanem egy kifinomult lélek jóságos egyszerűségét.

Nem kezdtük szakmai dolgokkal, pedig ezeket jegyeztem föl, hogy majd megkérdelem tőle. Anyira kedves és közvetlen volt, hogy nem is lehetett mással kezdeni, mint familiáris vonatkozásokkal.

— Apám becsületes kereskedő volt és jó „talmud chochom”. Életcéljának tekintette, hogy egyik fiából tudós és szentéletű pap váljon és ezt el is érte. Szerény, megboldogult fivérem már fiatalon nagy képességekkal volt megáldva és huszonöt éves korában a Varsó melletti Grutza város rabbija lett, akéhez mint valami csodalevélhez zárandóltak.

Egy könny esett ki a szeméből, szünetet tartott, a halottak kijáró kegyelet néhány pillanatnyi néma csöndjét. Azután folytatta:

— Tizenöt éves voltam, amikor egyik férjes nővérem elvitt Kaminsky színházába. Emlékszem: „Der kleine Milionär” című operettet adták és én egészen el voltam bűvölve. Azt mondtam a nénémnek, hogy nem fogok nyugodni, amíg magam is nem lépek fel valamelyik énekes szerepben. Tisztára meg vagy bolondulva, szólt, azt hiszed, anyánk ilyesmit meg fog engedni? De hajthatatlan voltam és anyám előtt is fölledtem szándékomat. „Akarok énekelni tanulni!” — szóltam komoly elhatározással. „Fogsz tanulni. — felelte anyám, föltétlenül fogsz, de majd valami mesterséget!” Éneklés, az nem tudomány, nem kenyér, nem zsidó leánynak való! — Otthon sehogysem tudtam megértetni magam, de a néném megértőbb volt és anyánk megpuhítására eljásztunk egy kis szindarabot. Egy napon elmaradtam hazulról és anyám tüvé tette értem a várost. A harmadik napon magánkivül jött újra a nénémhez.

— Hiszen nem bánám — mondotta, — legyen belőle énekesnő, csak kerülni már meg, az isten szerelmére!

— Nem bánám? Hát akkor elő fog kerülni!

És akkor a szomszéd szoba szekrényéből kitéptem és elmehtem a szin-

házhöz, ahol kicsiny énekes szerepet kaptam. Őt rubelt hoztam haza, soha semmire olyan büszke nem voltam, mint erre az első keresetemre. A társulat magával vitt Vilnára, ahol be kellett egy drámai szerephe ugramon, Gordin: „Die Schechite” című darabjában. Atársulat rendezője fölismerte bennem a drámai képességeket és így lettem drámai hősnő is. Röviddel ezután megkérte a kezemet. Apám, amikor ezt közöltem veje, jédt levelet írt vissza, hová gondolok, vallásos zsidó leánya hogy mehe; színezhhez! Ha férjhez akarok menni, jöjjenek csak haza, majd szerev férjet nekem, ha kell kereskedő, ha kell, akár egy könyvelőt is. Láttuk, hogy jó szó itt nem használ, megint fortélyhoz folyamodtunk. Valaki meghamisította apám irását és ilyen módon megszereztük a hatóságoknál szükséges szülői beleegyezést. Apámék otthon a befejezett tényeket tudták meg, szépen beletörődtek a változathatatlanságba, „mijant” hívták össze esketésünk napján és távollétünkben tartották meg zsidó szokás szerint való lakodalmi lakománkat.

Küzdelmekről, sikereikről beszélt, Amerikában való első nehézségükről. Amikor megismerték őket, akadálytalan lett előttük a pálya és a híres Morris

Schwarer szerződtette le őket és férje darabjait játszotta. Ő volt, aki Amerikában először rendezte a Dybukot, amely két szezonban futott egymás után telt házak mellett. Nagyon büszke az ural irodalmi teljesítményeire: Die Nacht von Liebe és Der Rebbe hat geheissen fröhlich sein című darabjai slágerekké voltak.

— Az uram lodzi és nagyon jó zsidó családból származik, állapította meg büszkén. Amint az enyéim megértették, már meg voltak elégedve valasztásonnal. Vajjon ő is meg van elégedve velem?

Kedves mosollyal átnézett az urára, aki meleg nézéssel felelte, hogy minden rendben.

Kolozsvárról Váradra utaztak, innen tovább mennek néhány erdélyi városba, de február vége felé Canarache, ez a temperamentumos és szellemes újságíró, impresszáriójuk, aki Wegenerrel megrendelte tavaly több országon keresztül most megszervezte a nagy német színész délamerikai turnéját. Megígérte, hogy néhány este vissza fogja hozni őket operettelőadásokra. Erdély után a bukaresti „Regina Maria” színházban fognak játszani két hónapig; innen a tervbevett stáció: Varsó, Prága, Berlin, London.

Aztán vissza Amerikába.

Szabó Imre

Kétezermillió ember él a földön

Páris, január 28. A hágai nemzetközi statisztikai hivatal kimutatása szerint a földön élő emberek száma kétezermillió. Az 1910. évi számadatokhoz képest az emberiség szaporodása 24 százalékos emelkedést mutat, mert 1910-ben ezerhat száz millióra becsülték az összléle-

számot. A kétezermillió lakosból ötszáz millió esik Európára, kétszázmillió Ázsiára, 150 millió Afrikára, kétszázharminc millió Amerikára és hétélmillió Ausztráliára. A többi ember a kontinenseken kívüli szigetvilágokra esik.

egy jó hangú szóró egység elsőrendű minőségű vég-erősítő csatlakozással kiváló

PHILIPS MINIWATT 403

PHILIPS HANGSZÓRO TERMÉSZETES ÉS ERŐS HANGU IZLÉSESE

Am Kanda

Alább
kötöny
Amanu
utjáról

Pontosan fél
lah Európából
bevonult. Kan
triája, ez haz
amelyből ő is
ró, termékeny
szívben-lélekb
A törzs ember
várost, mindu
reze, sokan k
mos esetben k
Ezrével jöttek
zöre, ahol dis
naság felett és
a katonazenét.
sora előtt üg
előtt veszedel
el karabélyaik
ragadtatva kir
százával jötte
hogy megcsók
retvált arcát.
csókokat esere

Amanullah
és örült az ese
mintha elfogult
lom adatott rá
nap nem lehet
ut volt mög
egyike a világ
Hetven különfé
vidéken. A h
elég ok volt ar
neküljön a város
várának árnyé

Mindnyájan
amely kelemes
kor lehet nyug
godtan aludni.
csorára készült
rály akart adn
teletére. És ez
lőkötünk volu
mokat ellenző

E vacsorára
gyon jól figyel
talmas kormán
széles mező ter
kis parkjével
kergették azok
lepedtek a m
mosdásokat v
Azután odahoz
felállították m
és minden har
tek egy nagy p
tromosság ugy
a király megér
megszüint világ
tógép is, de en
és minden kilá
laltól ehessünk

Egymás után
kormányzó, egy
és böles, jött
csomó kormán
különbözőbb ra
nuk jöttek a he
hosszu sorban

A mollánk k
ségelelül arisz
mány elnöke o
sónadrágban is
egy agrán dan
den héten bere
mindig olyan t
ugrott csirke.
turbánt visel.
zöld turbánja r
fogastalamul ti
tósan gondozott
dátatosan szép
nősen szépek a
kállukkal, amel
feljebb ezüst te
léjük.

A mollánk o
amelyeken szől
bonokkal telera

Amanullah Kandaharban...

Alábbi cikket F. Z. Klötzel, a kitünő német újságíró írta, aki Amanullah a nyugati európai utjáról hazatérése hazájába.

Pontosan félszáz éve, hogy Amanullah Európából hazatért és Kandaharba bevonult. Kandahar az ő szűkebb patriája, ez hazája a duraniszi törzsek, amelyből ő is származik, itt laknak forró, termékeny földön mindazok, akik szívből-lelkéből közelebb állnak hozzá. A törzs emberei megtöltötték akkor a várost, mindnyájan fel voltak fegyverezve, sokan közülük lovon ültek, számos esetben ketten ültek meg a lovat. Hirtelen jöttek a város elé a nagy mezőre, ahol díszszemlét tartottak a katonaság felett és vad lármajuk tulharsogta a katonazenét. Az autómobilok hosszú sora előtt üggették a lovasok és fejük előtt veszedelmes közelségben süttették el karabélyaik. Mindnyájan el voltak ragadtatva királyi törzstestvériktől és százai jöttek, rostás szakállukkal, hogy megcsókolják a király tisztára belevált arcát. Rokoni voltak és rokoni csókokat eserltek.

Amanullah nagyon meg volt indulva és örült az esetnek, de mégis valahogy mátha elfogult lett volna. Mihelyt alkalom adatott rá, visszavonult és egész nap nem lehetett látni. Nagy fáradtságos ut volt mögöttünk. Kandahar pedig egyike a világ legforróbb városainak. Hetven különféle szállófalj érik ezen a vidéken. A hőség és a fáradtság épen elég ok volt arra, hogy az ember elmeneküljön a város hatámas, agraiból való várának árnyékába.

Mindnyájan az este gondoltunk, amely kellemes, hős szellőket hoz, amikor lehet nyugodtan diskurálni és nyugodtan aludni. Ezen az estén díszvacsorára készültek lakomára, amit a király akart adni a kerület tisztelői tiszteletére. És ezen az estén először találkoztunk volna a mollákkal, a reformokat ellenző papokkal.

E vacsorára való előkészületeket nagyon jól figyeltem szobámból. A hatalmas kormányzószéki palotából hosszú, széles mező terül el, a közönség valami kis parkfével. Amikor beesteledett, elkérgettek azokat az embereket, akik letelepedtek a mezőn és akik a rituális mosásokat végezték esti imájuk előtt. Azután odahoztak asztalokat és székeket, felállították mint egy körű helviségben és minden harmadik asztalra odahelyeztek egy nagy petróleumlámpát. Az elektromosság ugyanis Kandahar városában a király megérkezése fölötti izgalomban megszünt világitani. Volt egy fagyasz-lopó is, de ennek egy alkatrésze letört és minden kilátásunk arra, hogy fagy-lopót ehessünk, megszünt.

Egymás után érkeztek a vendégek. A kormányzó, egy öreg elkölő ur, jószágos és bölcs, jött legelőször. Azután egy csomó kormányzószéki tisztviselő a legkülönbözőbb rangban és állásban. Utánuk jöttek a helyőrség tisztjei és utánuk hosszú sorban a mollák.

A mollák külső megjelenésükben kétségtelenül arisztokraták. Egy keleti kormányzónak olykor világos nappali és sötétben is futkoshat az uccán és egy afgán dandárparancsnok nem minden héten beretválkozhatik de egy mollák mindig olyan tisztia, mint a tojásból kinyújtott csirke. Mindenkor tiszta fehér turbánt visel, ha a Mekka-zarándokok zöld turbánja nincs a fején. Ruhája kifogástalanul tiszta és szakálta csodálatosan gondozott. Gyakran találni csodálatosan szép férfiakat közöttük, különösen szépek az öregek, hullámos szakállukkal, amely olyan fehér, hogy legfeljebb ezüst telvek fészkelhetnének belejük.

A mollák odaültek az asztalok köré, amelyeken szőlővel telt eszék és bonbonokkal telerakott tányérok állottak. Az

öregberek, élükön a főmollákkal felültek az asztalok elé, oda, ahol a király foglalt volna helyet. Amanullah megjelent, európai szabású ruhát viselt, de afgán posztóból, amely generációkon át tart. Mindenki felállott a mollák szépen meghajoltak. Aztán megkezdődött a király asztalánál a beszélgetés, vagy helyesebben meg kellett volna kezdődnie. Azonban csak a király beszélt, elmondta, mit látott utján, mit tapasztalt, mennyi megtiszteltetésben részesült, mi-

csoda ajándékokat kapott és mit vett magának. A mollák oda hallgattak, meghajoltak időként, hálából, hogy a király beszélt velük, ők azonban a maguk részéről egy szót nem szóltak. A beszélgetés teljesen egyoldalú volt. A papok makacsul hallgattak, a tisztviselők meg pláne nem mertek egy szót sem szólni. A király felémelte hangját, nyilván nagyobb publikumot akart. A járás kormányzója kiegészítette az uralkodót, kérdéseket intézett, odament a főmollához

megpróbált kihozni valami helyeslést a királyi megállapításokhoz, azonban nem kapott esérébe csak annak a biztosítását, hogy Allah meg fogja áldani az uralkodót. Az első csatát elvesztette a hazai földön. Az előkelő, hallgatólag, hajthatatlan mollák ellene voltak. Amanullah most megint Kandaharban van. A hallgatag mollák legyőzték, a fehér és zöld turbánok diadalmaskodtak.

Még mindig a legnagyobb bizonytalanság uralkodik az állampolgársági kérdésben

(Cluj-Kolozsvár, jan. 28. Az Uj Kelet tudósítójától). A csatolt területeken élő kisebbségi, de különösen a zsidó lakosságnak még mindig legégetőbb problémájának egyike az állampolgársági kérdés. Többszörre még mindig a legnagyobb bizonytalanságnak vannak kitéve és számosan, akik már mindent megpróbáltak, hogy jogukat érvényesíthessék, a sok sikertelen intervenció után már mindenről lemondottak és rettegve várják, hogy a hontalanság Damoklész kardjaként föléjük lebegő súlyos következményei rájuk zúduljanak.

Zsidó Parlament Klubjában Landau képviselő már szóvá tette ezt a kérdést a kamarában és Tuzjan igazságügyminiszter megígérte a kérdés legmélánnyosabb elintézését. Ennek ellenére azonban még lépést sem történt, hogy legalább a folyó ügyek igazságos elintézését nyerjenek. Még mindig sokezen járják a hontalan-

ság kálváriáját és a Zsidó Parlament Klub titkárságát ezrelék el ezirányú megkeresésekkel.

Tudvalevőleg az elmúlt év december 31-én lejárt annak a terminusa, hogy a hontalansági listák összeírása alkalmával távollévők megkérvényezhessék az állampolgári listába való felvételüket. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban kérdést intéztünk a kolozsvári állampolgársági hivatal főnökéhez, Iván tanácsoshoz arra vonatkozólag, hogy mi történik azokkal, akik már megelőzőleg a Táblánál kérvényezték meg az állampolgársági listára való felvételüket és a Tábla kérvényeket illetéktelenség érve alatt elutasították.

Iván tanácsos válaszában kifejtette, hogy számtalan ehhez hasonló eset fordul elő s amennyiben az érdekelt kérvényeket a Tábla, illetéktelenség érve alatt visszautasította, úgy az állampolgársági

hivatalok tovább terjeszthetik a kérvényeket, amelyeket azonban fel kell szerelni a szükséges akciókkal.

Minden körülmények között ajánlatos volna, hogy mindazok, akik a Táblához nyújtották be kérvényüket, afelől érdeklődjenek, hogy vajon kérvényüket nem-e intézheti el gyorsabban és kedvezőbbben az igazságügyminisztérium. Ebben az esetben ajánlatos, hogy irataikat az állampolgársági hivatalokon keresztül az igazságügyminiszterhez terjesszék.

Itt említjük meg, hogy mindazok, akik 1924-ben kiskorúak voltak, de valamilyen oknál fogva kimaradtak az állampolgársági listából, ha szüleik fel lettek véve az állampolgárok közé, az állampolgársági törvény végrehajtási utasításának 3-ik paragrafusára alapján minden további nélkül igényt tarthatnak állampolgársági igazolványra.

Hogyan kezdte karrierjét Hoover, az Egyesült-Államok elnöke

„Az iskolakönyv olyan, mint a menetrend; egyiket sem tanulja meg az ember!” — mondta Hoover a tanárának — Táviratban jegezte el Hoover a feleségét

Newyork, jan. 28. — Hoover elnökkel választásával igazi amerikai karrier érte el az elérhető legmagasabb pontját. Herbert Hoover atyja kovácslegény volt korán elhalt és a Herbertnek magának kellett gondoskodnia magáról. Amint bebizonyította, eléggé értett is hozzá. Pályája tulajdonképpen igen korán áttörte a köznevelés vonalát.

Tizenöt éves voltam — beszélte Hoover saját magáról — Stanfordban szolgáltam egy díszőrnárnál. Egyszer tűz ütött ki az ólban és abérsk nem mertek behatolni, hogy a benne rekedt állatok kiszabadítsák. A gazdám mindent megpróbált, hogy bátorságra serkentessen bennünket, de ő maga sem vette megközelíteni a hatalmas tüzet. Végre is husz dísznőt ígért annak, aki a több száz állatot megmenti. Ez hatott, de csak rám: fogtam magam, a kúthoz rohantam, felhúztam egy vödör vizet, belemártottam egy lópókrocot s a csuromviz pokrócot magamra vetve, berohantam az égő kerítésen keresztül az ólba. Sikerként felrántanom az ól ajtaját az állatok kitódultak a szabadba, egyiknek sem lett nagyobb baja. A gazdám állta a szavát, sőt még egy üres ólat is ajándékozott a husz dísznő mellé, hogy ott hizlalhassam őket. Pár hónap múlva eladtam a dísznőket és otthagytam Stanfordot, 300 dollárom volt és iskolába akartam járni.

Egyáltalán nem voltam mintadiák. Olyan fejlett és egészséges voltam, hogy alig fértem az iskolapadba. Bizonyos kritikákra az iskolát. Nem akartam fölösleges dolgokra pazarolni az időt s amiatt gyakran támadt nézeteltérés közöttem és tanáraink között. Egy alkalommal például verset kellett tanulnunk és amidőn rám került a sor, én egész röviden elmondtam a vers gondolajmenetét. A tanárom megbotránkozva vette tudomásul, hogy nem tanulm meg a verset, de én azt feleltem, hogy a verset tanulására nincs időm, mert csak olyan dolgokat volna szabad általában megia-

nálni, amik nincsenek meg a könyvben, helyesebben azt kell megtanulni, hogy mit hol talál meg az ember, ha szüksége van rá. Ugyanúgy, mint ahogy a menetrendet sem tanulja meg az ember hanem teljesen elég, ha tudja, hogyan kell használni, ha valamit keres benne.

Kezdetben éppen ezért makacsul viaskottam a latinnal és nem tudtam megérteni, hogy egy nem létező nyelvet miért tanítanak az iskolában. Később természetesen maga mis rájöttem, hogy nem a nyelvtudásért, van szüksége a latinra senkinek sem, hanem azért a magasabb gondolkodási rendszerért, amelyet az exact latin nyelvtan tanulmányozása által mindenki elsajátít és a véleményem szerint lényeges különbség a latinul tudók és a latinul nem tanulók gondolkodásában. Később annyira megtetszettek nekem is a latin tanulmányok, hogy több középkori latinnyelvű geológiai munkát fordítottam le magam is. Tanulmányai közben megismerkedtem angolra.

Lea kisaasszonnyal, aki kollégája volt az egyetemen. Mindketen tetszetek egymásnak s csak egy akadály volt: a leány gazdag volt, viszont a leendő elnökjelöltnek nem volt egy árva centje sem. A diploma-kiosztás után Hoover a következőképp vallott szerelmét:

— Maga gazdag, miss Lea, én szegény vagyok. Vagyont fogok szerezni, ha gazdag leszek, értesitem magát.

Közvet szorítottak, olváltak. Öt évvel később miss Lea Henrynek a következő táviratot kézbesítették:

— Célotmat elértem. Akar a feleségem lenni?

Lea Henry röviden csunyt felelt: — Mikor akarja?

Hooverról rövidesen megtudták, hogy nem közönséges szervező tehetség: a háboru alatt az egész antant éljelmező diktátora volt. A belga király külön érdemrendet alapított számára. „A belga nemzet barátjának” felirással és Albert király ömült, hogy barátai közé számíthat-

ta Hoovert. A háboru után Európa megmentőjeként üdvözölte Hoovert, aki élelmiszerral és nyersanyaggal sietett a háboruban elyongult európai gazdaság segítségére.

Az orosz éhínség idején Oroszországban is kiváltságos szerepe volt Hoovernek, a Kremlemben volt a szállása és erről az utjáról így nyilatkozik:

— Egyetlen rokonszenves lény volt a Kremlemben: Krupszkaja asszony, Leninnek a felesége. Nagyszerű tejeskalácsot süttött a számomra minden reggel. El is kértem receptjét, ez az egyetlen nyereség, amelyet Oroszországból magammal hoztam...

A bérésübből most dúsgazdag ember lett és előkelő közjogi méltóság, Amerikában azonban, úgy látszik, nemcsak Hoovernek van önálló véleménye, hanem sok yankee érzi a zsebében, ha nem is a marsallbotot, de legalább is a milliós csekk-könyvet. Mikor Hoover az elnökválasztás hadjárata alkalmával programbeszédét tartotta, így fejezte be a beszédét:

— Ezek után nem hiszem, hogy akadna köztelek egyetlen ember is, aki demokratára adná a szavazatát.

A terem végén megszólal erre a hirtelen támadt csöndben egy harsány hang: — Márpedig én csakis a demokratákra szavazok!

— Miért? — kérdezte a meghökken Hoover önkénytelenül.

— Mert a dedapám is demokratára szavazott, a nagyapám is, az apám is... én se tehetek mást — folytatta a közbeszólo.

— És ha a dedapád, a nagyapád és az apád lovat lopott volna?

A yankee nem vezetette el lelkinyugal mást: — Ha a nagyapám lovat lopott volna, akkor én is a republikánusokra szavaznék!

A közbeszólot ezekután rögtön kidobták, de jellemző Hooverre, hogy ő maga is nagyon jól mulatott a bátor demokrata esetén.

Ujabb tízmillió dollárt ad a Joint az oroszországi zsidó kolonizációra

Newyork, január vége. Január 16-án egy olyan tranzakció jött létre az oroszországi zsidótelepítésre alakult amerikai zsidó társaság, az Agro-Joint és az orosz kormány között, amely széles zsidó körökben kínos feltűnést keltett. Ezen a napon írták alá az American Jewish Committee elnöke, Louis Marshallnak az irodájában azt a szerződést, amelyben az Agro-Joint arra kötelezi magát, hogy tekintélyes anyagi áldozatokkal fogja a szovjetkormányt támogatni az orosz zsidóságnak Oroszország különböző vidékein való telepítésére irányuló akciójában. A szerződést az Agro-Joint részéről Felix M. Warburg, James N. Rosenberg elnök és Hyman, a Joint Distribution Committee vezértitkára, orosz részről pedig A. Scheiman, az orosz állami bank elnöke, aki jelenleg Amerikában tartózkodik, írta alá. Az okirat S. Bron, az amerikai orosz kereskedelmi képviselő, az Amtorg azonnal Moszkvába továbbította és mielőtt a szerződést a szovjetkormány is ellenjegyezi és ratifikálja, újabb zsidótelepítési akció veszi kezdetét Oroszországban.

Az egyezmény szövegét titokban tartják, annak tartalmára mégis lehet következtetni azon kijelentésekből, amelyeket a hivatalos orosz telepítő társulat, a Komzet elnöke, Mereschin tett valamint az Agro-Joint által közzétett sajtóközleményekből. Arról van szó, hogy az Agro-Joint 10 éven át éventént egymillió dollárt investál az oroszországi zsidók kolonizálásába.

Ugyanígy összeg befektetésére kötelezi magát a szovjet is, ugyancsak évi egymillió dollár részletekben. Az Agro-Joint által kötött 10 millió dollárból 9 millió kölcsönként szerepel, amely 5 százalékos kamatozású lesz. Az orosz kormány garanciát vállalt a kolonizációért, hogy a kölcsönt és a kamatokat meg fogják fizetni.

A szerződés alapján azt tervezik, hogy a legközelebbi tíz évben 15 ezer zsidó családot fognak letelepíteni Oroszország különböző vidékein. Bron kereskedelmi tett kijelentéseiből is arra lehet következtetni, hogy a kolonizáció részére Krimben és másutt nagy és termékeny területeket fognak rendelkezésre bocsátani. Beavatott körökben ezt a kijelentést kételkedéssel fogadják, mert köztudomás szerint európai Oroszországban a szovjetnek már már nincsenek nagyobb szabad területei és Mereschin, a Komzet elnöke által legutóbb tett ki jelentéséből is arra lehet következtetni, hogy

az új zsidó kolonizációs kísérlet színhelye a szibériai Amur folyó mocsaras vidéke lesz, ahol az elmúlt

Legszébb
férfidivatcikkek
Weisz Siegfried
kalap és uridivat áruházában
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 10.

HÓTEL
SPLENDID
BUCAREST
CAL VICTORIEI 57
TELEPHONE 1145
A legkényelmesebb igényeknek megfelelő modern komfort, lift, meleg, hidegvíz, fűdőszobák, kávéház, étterem.

Revizió alá véve a szábaárakat, a tarifát 15-20%-al szállítottuk le. — Telefon 311/45-359/18.

nyáron már tettek egy tizen kisebb kísérletet, de az katasztrófális körülmények között összeomlott.

Mint az összes eddigi telepítések, az orosz kormány mostani akciója is politikai sakkjátszás csupán az angol mandátum alatt álló palesztinai telepítés ellen.

Az európai és az amerikai zsidó sajtó nagyrésze ebből az alkalomból keserűen állítja meg, hogy az amerikai zsidóság notabilitásai már a krími kolonizációért is dollármilliókat áldoztak, de Palesztina felépítésére csak javaslatokat, munkaprogramot és feltételeket adtak.

Amanullah javára fordul a kocka Afganisztánban

London, január 28. A Reuter távirati iroda tudósítójának jelentése szerint a bombayi afgán követség hivatalosan közölte az angol hatóságokkal, hogy Amanullah a déli afgán törzsek felkérésére Kandahárból újból átvette az ország kormányzását. A déli törzsek már mindannyian alattvalói hűségnyilatkozatot

tettek a hetekkel ezelőtti leköszönt aigán királynak.

London, január 28. A Sunday expressz kabuli tudósítójának távirata szerint Habibullah emir csapata ellenséges haderők elől hátrálnak és e támadás miatt kényszerültek Kabul elhagyására. Altajános a vélemény, hogy Habibullah nem

Jelemző példaképpen felemlítik, hogy Felix Warburg, aki a Jewish Agency ki-bővítésére kiküldött nemzionista helyettes bizottság elnöke, 1928 áprilisában 30 ezer dollárt adott Palesztina-munkára és most, közvetlenül az orosz kormány-nal kötött egyezmény aláírása előtt, a folyamatban levő újabb Palesztina-akció során ismét 50 ezer dollárt, összesen tehát 100 ezer dollárt, míg az orosz kormány részére felajánlott tízmillió dollárból egymaga egymillió dollárt adott.

sokáig tarthatja magát uralmon és békésen küszöbön áll. A lakosság körében határozott hangulatváltozás mutatkozik Amanullah javára. A helyzet egyelőre teljesen káotikus, az idegenek felszólítást kaptak, hagyják el Kabult, meri személyi biztonságukat nem garantálhatják.

„A kommunisták jól megszervezett, erős hadsereg felett rendelkeznek Franciaországban”

Francia egyetemi tanár feltűnést keltő előadása a bolsevizmus térhódításáról Franciaországban

Páris, január 28. A francia főváros politikai és intellektuális köreit egy jónevű vidéki egyetemi tanár feltűnést keltő előadása tartja izgalomban, amelyet az illető Párisban tartott meg s melyben részletesen, még pedig a saját impressziói alapján számolt be arról a nagy térhódításról, amelyet a kommunista agitáció Franciaország munkásságában már eddig is végzett és végez.

Az illető egyetemi tanár, saját bevalósága szerint hosszú hónapok során gyári munkásnak öltözve, személyes impressziók alapján szerezte meg adatait s miután ő maga is hónapokon keresztül fi-

zikai munkából tartotta fenn magát, kitűnően ismeri a francia munkásság hangulatát. Ezt a hangulatot tanulmányozva, az egyetemi tanár megállapítja, hogy Franciaországot a bolsevista ügy-nökök egész raja tartja megszállva s a francia munkásság gondolat- és érzelvilága teljesen alá van aknázva a bolsevista mentalitással. Az egyetemi tanár előadásában részletesen vázolta az egyes üzemekben dolgozó munkások kommunista szervezeteinek tevékenységét és arra a konklúzióra jutott, hogy a kommunisták ma már Franciaországban hadseregszerűleg vannak megszervezve, a

forradalom véghezviteléhez szükséges fegyverekkel rendelkeznek és csak a Moszkvából jövő intést várják arra, hogy forradalmi hadhívóvalással megröhbözzék és porba döntsék a polgári társadalmat.

A polgári sajtó teljes terjedelmében közli az egyetemi tanár előadását és az előadáshoz fűzött reflexiókban valóságos riadó fúj, hangoztatva, hogy a polgári társadalomnak fel kell készülnie a döntő harcra, a kormányt pedig a legerélyesebb eszközöket is igénybe kell vennie, hogy a küszöbön álló forradalmat leküzdje, illetőleg kiparizozza.

Véres féltékenységi dráma Hátszegen

Az udvarló önvédelemből agyonlőtte a féltékeny férjet

Hateg-Hátszeg, január 28. Az Uj Kelet tud. A város közönségét véres kimenetű féltékenységi dráma tartja izgalomban. Az elmúlt hétfőn este, hét óra körül játszódott le a féltékenységi dráma utolsó aktsza, amelynek során Turner Béla boldogfalvi kereskedő revolverével agyonlőtte támadóját, Simon József hátszegi fuvarost. A végzetes összecsapásról a következőkben számol be tudósítónk: Turner Béla nőten, fiatalember, három évvel ezelőtt a Hátszegtől alig három kilométerre fekvő Boldogfalva községben szaténüzletet nyitott. Fehérneműt Hátszegen, Simon József fuvaros feleségénél mosatta. Ebből az összeköttetésből kifolyólag Turner gyakran fordult meg Simonék házában s a már 50 év körüli fuvaros féltékenykedni kezdett feleségére.

Néhány hónappal ezelőtt a fuvarost

izgága és brutális természete, valamint iszákossága miatt el is hagyta felesége, akinek erre rögeszméje lett, hogy családi tragédiáját fényben Termer okozta. Ezután uton utófény hangoztatta, hogy le fog számolni Turnerrel, ezért a fiatal kereskedő állandó rettegésben élt és számtalanszor tett feljelentést a boldogfalvi csendőrsőrsön, valamint a hátszegi rendőrségen Simon ellen életveszélyes fenyegetés miatt.

Az elmúlt hétfőn este hét óratájban Turner, barátja, Konz mozdonyvezető társaságában Hátszegről Boldogfalva felé tartott, amikor a boldogfalvi hid közelében siető lépéseket halott maga mögött. Megfordult és megdöbbenve pillantotta meg Simont, a fuvarost, aki ütésre emelt doronggal közeledett feléje. Konz ijedtében félreugrott, míg Turner hogy életét megmentse revolvert rántott elő s figyelmeztette támadóját, hogy ha még egy lépést tesz előre, lelővi.

A fuvaros vérborult szemekkel s a figyelmeztetéssel mitsem törődve akarta magát rávetni ellenfelére, aki erre félreugrott és ijesztesül a levegőbe lőtt. A következő pillanatban azonban Simon vadul rávetette magát, torkon ragadta s borzalmas kijáratot vette kezdetét. Turner érezte, hogy mindjobban elhagyja ereje s hogy a hatalmas testi erejű fuvaros megöli. Ebben a pillanatban a kezében lévő revolvert elsütötte s a golyó áttört Simon fejét.

Simon holtan terült el a vértől pirosra festett hóban, míg Turner a rettenetes tusa után a boldogfalvi csendőrségre rohant, ahol elmondotta a történet-

ket.

Az áldozat boncolása alkalmával megállapítást nyert, hogy Termer tényleg fekvő helyzetben sütötte el a revolvert, amelynek golyója a rajta fekvő ellenfelének állán alulról hatolt be. Így állítja ezt egyébként a borzalmas dráma egyetlen szemtanúja is, aki végignézte a rettenetes tusát. A hátszegi rendőrségen tömegesen jelentkeznek az érdeklődő tanúk, akik igazolják, hogy többször halották, amint Simon fuvaros éleveszélyesen fenyegette meg Ternert, akiről senki sem tételezte fel, hogy valóban okot szolgáltatott volna Simonnak, hogy féltékenykedjék rá. A szerencsétlen Termer még a hátszegi rendőrségen őrizték, amíg a vizsgálatot teljesen be nem fejezik, majd átkísérik a dévai ügyészségre. S. I.

— Lezuhant két svéd katonai repülőgép. Stockholmból jelentik: Egy hat repülőgépből álló katonai repülőosztag tegnap a heves hóviharban, tájékozódását elvesztve, kritikus helyzetbe került. Egyik gép, hogy tájékozódni tudjon, nagyon alacsonyra ereszkedett le és sűrűlt a magasfeszültségű villamosáram vezetékeit. A repülőgép azonnal lángba borult és lezuhant. Egy második repülőgép majdnem egyidejűleg motorhiba miatt zuhant le. A szerencsétlenség következtében két pilóta meghalt és ketten életveszélyesen megsérültek.

Hirdessen az Uj Keletben

Kedd, 1929.
A Zsidó
CS
Dr. Fischer
[Targumure
Az Uj Kelet
Zsidó Nemzet
helyi csoportj
között vasárn
rendes évi tis
gyűlésen dr.
Nemzeti Szöv
képviselő is r
társadalmának
lett Simon M
közgyűlést és
szefet. Utána
hűkötség, d
statusquo hűk
jos a Bné Be
Keren Hajjes
tóra, dr. Hor
bank, Simon
egylet. Siche
Schwartz Ern
József az Ez
pedig a sóm
tek dr. Fische
Dr. Fischer
szedben válas
lésekre. Lessi
és tartalmas
írónak a zsidó
vázolta azt a k
szemita munk
boldog volt,
szabadon élhe
ként a környe
igazi felszab
asszimilálódot
gette, hogy e
zsidóság egy
a környező né
a dogmák köz
közöttan élte
végtel közül lé
öntudatos zsid
szabad népi é
tást maximálj
nek. Öntudatos
zsidóság szerenc
két végtel köz
kiutat, beteg
áramlatok fe
megjavítását é
merészt reme
utja a zsidósá
nizmus felé k
a cionizmus
szociális és né
dr. Fischer Jo
Klub működés
útköz fordult
jenek a WIZO
A nagy leke
elhagyása utá
port új vezet
Dr. Erdélyi E
és Hirsch Sim
got küldött ki

MODERN
PLAK
LEGSZER
MÉS
CLUJ STR.

A Zsidó Nemzeti Szövetség marosvásárhelyi csoportjának tisztújító közgyűlése

Dr. Fischer József nagyszabású beszédet mondott a nagygyűlésen

(Talgumures-Marosvásárhely, jan. 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség marosvásárhelyi csoportja ünnepélyes külsőségek között vasárnap délelőtt tartotta meg rendezévi tisztújító közgyűlését. A közgyűlést dr. Fischer József, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke, országgyűlési képviselő is megjelent. A város cionista társadalmának óriási érdeklődése mellett Simon Márton elnök nyitotta meg a közgyűlést és üdvözölte dr. Fischer Józsefet, Utána Gabel Sándor az ortodox hitközség, dr. Löwy Ferenc főrabbi a statusquo hitközség, dr. Löwenstein Lajos a Bné Berith páholy, Darvas Mór a Keren Hájjeszod, Elekcs József a talmudista, dr. Horváth Zsigmond a Kishitel-bank, Simon Mártonné a Deborah nőgyógyász, Sichermann Mária, az Aviva, Schwartz Ernő a Barisszia, Guttmann József az Ezra Hapael, Sajovits Béla pedig a sómér csapat nevében üdvözölte dr. Fischer Józsefet.

Dr. Fischer József nagyszabású beszédében válaszolt az elhangzott üdvözlésekre. Lessingről tartott mélyenszántó és tartalmas előadást. Ismerte a nagy irónak a zsidókkal való viszonyát és felvázolta azt a kort, amelyből Lessing filozofia munkái születtek. A zsidóság boldog volt, hogy emancipációja után szabadon élhetett és egyenrangú polgárként a környező népek között. De az igazi felszabadulás helyett a zsidóság asszimilálódott és az a veszély fenyegette, hogy elveszítse népi mivoltát. A zsidóság egy része már-már beleolvadt a környező népekbe, míg a másik része a dogmák közé süllyedt vissza és elzárkózottan élte a maga népi életét. E két véglet közül lépett ki Herzl az élén az öntudatos zsidóság csoportja, mely a szabad népi életet és népi egyenjósítást maximálisan nyújtja a zsidó népnek. Öntudatosoknak kell lennünk. A zsidóság szerencsétlen helyzetében, amikor két véglet közül nem tud megtalálni a kiutat, betegesen hajlott a szocialista áramlatok felé, ahonnan helyzetének megjavítását és emberi mivoltának elismerését remélte. De ez nem az igazi útja a zsidóságnak. A zsidóságnak a cionizmus felé kell haladnia, mert egyedül a cionizmus hozhatja meg a zsidó nép szociális és népi felszabadulását. Ezután dr. Fischer József a Zsidó Parlamenti Klub működéséről beszélt majd a zsidó önköz fordult és felhívta őket, tömörüljenek a WIZO-ba.

A nagy lekésedéssel fogadott beszéd elhangzása után megejtették a helyi csoport új vezetőségének megválasztását. Dr. Erdélyi Emil, dr. Engelberg Dezső és Hirsch Simonból álló jelölőbizottságot küldött ki a közgyűlés, majd a kö-

vetkező vezetőséget választották meg: Elnök dr. Krausz Mór, alelnökök: Kovács Aron és Révész Zsigmond, ügyve-

zető alelnökök Hirsch Simon, főtákkár Pritsch József, kulturreferens dr. Engelberg Dezső, pénztárnok Goldstein József, ellenőr Friedler Izidor. Ezenkívül egy 28 tagú választmányt is megválasztottak.

Este bankettet rendeztek dr. Fischer József tiszteletére, amely alkalommal a Barisszia diszburschává avatta az országgyűlési képviselőt. Schwarcz Eljahu ros-rison hébernyelvű beszédbe üd-

vözölte az ünnepeltet, majd Rosenfeld Sándor tartott beszédet és a Barisszia, Hitachduth Nőszintja nevében atnyutotta a kulört. Dr. Fischer József megajottan válaszolt az üdvözlésekre, beszélt a cionista ifjuság kötelességeiről és munkára buzdította az ifjuságot. Ezután vitaestély volt, amelyen dr. Löwy Ferenc főrabbi, dr. Krausz Mór, Gabel Sándor és Gott Adolf érdekes beszédekkel szólaltak fel.

Sztrájkba lépnek a nagyváradi lakók

A nagyváradi lakók szövetségének vasárnapi ülésén a házbérek leszállítását és a lakbérszerződések öt éves meghosszabbítását követelték

(Oradea-Nagyváradi, janur 28. Az Uj Kelet tud.) A nagyváradi lakók szövetsége vasárnap népes gyűlést tartott, amelyen dr. Rozvány Jenő és dr. Egry Gergely szenátor tartottak nagyszabású beszédeket. A rendkívül feszült atmoszférában lefolyt gyűlésen heves kifakadások hangzottak el a lakbérleti törvény ellen, amelyek egyöntetű állásfoglalásra

ösztönöztek a bérlőket. Követelte a gyűlés, hogy a házbéreket még február elsején a lakók által követelt arányban szállítsák le. Hangsúlyozták a szónokok hogy a bérlők a jelenlegi szerződések öt eszlendőre való meghosszabbítását követelik.

A gyűlés memorandumba foglalta össze határozatait, amelyek között szená-

ciókeltően hangzik az, hogy a bérlők azonnal sztrájkba lépnek arra az esetre, ha követeléseiket nem teljesítik. A sztrájk kimondásának napjától kezdve a lakók nem fognak lakbért fizetni a háztulajdonosoknak mindaddig, míg követeléseiket nem teljesítik. A memorandumot dr. Egry Gergely szenátor fogja a kormány elé terjeszteni.

Kiutasították a szállítévállalatokat a biharpüspöki „Lotru“ vámirodából

Amikor a vámolóirodának protekciója van, 175 lej helyett 550 lejt fizet a szállító

(Timisoara-Temesvár, január 28. Az Uj Kelet tud.) A Danubia biztosító társaság esővizsgálatának ügyében hetőn szenzációs fordulat állott be. Tudvalevő, hogy a vámalat két román igazgatója már hetek óta vizsgálati fogságban ül, míg Steiner Miksa, aki valaha ügyvezetője volt a biztosító vállalatnak szabadlábon volt. A letartóztatott igazgatók vallomásaikban állhatatosan Steiner Miksát is bűnrészességgel vádolták, mind

eddig azonban Steiner Miksa ellen a bűn részesség vádjával nem indítottak meg eljárást.

Ma délelőtt Steiner Miksát beidézték az ügyészséghez, ahol egy órán keresztül hallgatták ki a biztosító társulat igazgatóságában történt működéséről. Ezután a kihallgatást végző ügyész a vizsgálóbíróhoz vezette Steiner Miksát, aki azonnal elrendelte letartóztatását. A letar-

tóztatás Temesváron általános feltűnést keltett, mert, mint ahogy az Uj Kelet annakidején megírta, Temesváron köz tudomásu, hogy Steiner igazgatása idején a Danubia normális körülmények között működött és csak eltávózása után lecsátkoztak kétszázalékos vállalkozásokba. A letartóztatott igazgató a törvényszék vádtaadásához felebbezett letartóztatása ellen.

Királyi ukázzal egységes büntetőtörvénykönyvet léptettek életbe Jugoszláviában

Belgrad, január 28. Az Avala távirati iroda közlése szerint tegnap a hivatalos lapban megjelent a királyi ukáz a büntetőtörvénykönyvről az ország egész területére leendő kiterjesztéséről. A mai naptól kezdve egész Jugoszláviában az összes bíróságok az egységesített büntetőtörvénykönyv rendelkezései szer-

int ítélnéek.

Királyi rendelet szabályozza a miniszterelnök hatáskörét is. E rendelet átlében az eddigi, a minisztertanácsnak fentartott ügyek a miniszterelnök döntése alá kerülnek, aki amennyiben reszortkérésekről van szó, megbeszéli a kérdést az illető szakminiszterrel.

Belgrad, január 28. A Pravda a jugoszláv-olasz barátsági szerződés megszűnéséről cikkezik. A lap szerencsésnek mondja a szerződés érvényének megszűnése e pillanatban állott be, amikor a két ország között a szomszédi viszony a legszivélyesebb.

A temesvári ügyészség Steiner Miksát is letartóztatta a Danubia-biztosító ügyében

(Oradea-Nagyváradi, január 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) A biharpüspöki Lotru elvámoló irodában tegnap délelőtt feltűnéstkelő rendeletet közöltek a szállítévállalatok képviselőivel. A vámi hivatalhoz tegnap délelőtt egy bukaresti váminspektor érkezett, aki közölte az érdekeltekkel, hogy a szállítévállalatok tisztviselői többet nem jelenhetnek meg a Lotru irodában. A meglepő rendelet óriási megdöbbenést keltett a nagyváradi szállítévállalatok és kereskedők között.

tériumhoz nyújtottak be memorandumot a kérdésben, amikor is a minisztérium inspektort küldött le az ügy felülvizsgálására. Néhány napi ott-tartózkodás után az inspektor visszautazott Bukarestbe, elutazása előtt arra kérve a vállalatokat, hogy további intézkedésig fizessék a magasabb illetéket. A vállalatok azonban kijelentették, hogy nem hajlandók a felemelt illetményeket fizetni és újabb memorandumban kérték a minisztériumtól az ügy azonnali elintézését.

Az intervenciók útját azonban ab ovo elvágta a „Lotru“ iroda szerencsés protekciója. A vállalat tulajdonosa ugyanis Moreuta Constantin CFR vezérinspektor testvére, aki támogatásával mindent el tud érni a szállítóktól már tulságosan szorongatott vámiroda támogatására. Ennek a protekciónak tudják be a vállalatok azt, hogy a vámhivatal a visszaélések orvoslása helyett kiutasította helyiségeikől a szállítévállalatok

tisztviselőit. Az intézkedés nagyváradi kereskedő-körökben élénk kommentálásokra ad alkalmat.

Berlin tovább terjeszkedik. Berlinből jelentik: Fichtengrund mellett, Berlin Zehlendorf nevű külvárosának északi részén új városrészt terveznek, 400 házat fognak felépíteni. Egyszerűsödő házsorokat emelnek, a legmodernebb tervek szerint. Nem uccák lesznek benne, hanem óriási udvarok, amelyekkel a környék fűt akarják megtartani. Az Onkel Toms Hütte nevű pályaudvar körül nyolcvan lakásos óriási házat fognak építeni. Vendéglők, kávéház, mozi és színház is lesz benne. A Spandaur Strasse közelében hatalmas nemzetközi diákotthon építését kezdik el. Ugy számítják, hogy Berlint megint husz-huszonöt negyzetkilométerrel terjesztik ki az új városrészt felépítése révén. Zehlendorf egyik főuccját, a Grunewald Allet, epoly szélesre és elegánsra akarják kiépíteni, mint az Unter den Lindent.

LEGSZERB KIVITELSEN KÉSZÜLNEK CLUJ STR. MATIA 1. TEL. 5-46

Janár 29.
 elemlik, hogy
 ewish Agency ki
 mcionista heta-
 áprilisában 30
 leszám-munkára
 orosz kormány-
 aldirása előtt,
 ob Palaszina
 er dolárt, öszsz-
 art, míg az orosz
 árolt tizmillió
 állió dollárt volt.
 cka
 urakmon és hűh
 sság körében h-
 sság mutakozó
 olyzet egyébként
 egének felszól-
 Kabuit, meri
 nem garantál
 s had-
 gban"
 izmus
 ehhez szükség
 k és csak a
 várják arra,
 vonulással meg-
 öntsék a polgári
 es terjedelmében
 előadását és az
 szókban valóst-
 lva, hogy a pol-
 celt készülmie
 maké pedig a leg
 igénybe kell von
 ó forradalmat le
 zza.
 gen
 alkalmával meg-
 Terner tényl
 el a revolvert,
 a fekvő ellenfe-
 t be. Így állija
 as dráma egyel-
 égigőzte a re-
 si rendőrségen
 az érdeketlen
 egy töbsször hal-
 aros éleveszély
 mert, akiről sem-
 valóban okol
 annak, hogy fel-
 rencsétlen Ter-
 ndőrségen őriz-
 sen be nem le-
 dévái ügyész
 S. I.
 katonai repül-
 ik: Egy hat re-
 i repülősztag
 an, tájékozód-
 elyzetbe került.
 ődni tudjon, na-
 edett le és su-
 a villamosáram
 zocionál lángba.
 második rep-
 leg motorhiba
 encsétlenség kö-
 eghalt és kettő
 stik.
 Keletben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.

Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak forrás megjelölésével engedjük meg.

— Az angol király a teljes javulás útján. Londonból jelentik: A Reutter távirati iroda közlése szerint az angol király állapotában a javulás tovább tart. A távirati irodát felhatalmazták annak közlésére, hogy nem felel meg a valószínűségnek a lapok azon híradása, hogy az uralkodó holnap elhagyhatná a betegágyát s pénteken üdülőhelyre utazhatnék.

— A francia sajtó veszedelmét lát Vilmos császár hetvenedik születésnapjára rendezett ünnepségekben. Párisból jelentik: Vilmos császár születésnapján ünnepségei alkalmával feltűntetett, hogy Hermina hercegnő, az excsászár felesége nem vett részt az ünnepségekben. Doornban egyesek ezt azzal magyarázzák, hogy a császár felesége nem áll jóviszonyban a születésnapra Doornba érkezett rokonsággal és az excsászár fiaival. A Reutter távirati tudósítója ezzel szemben beavatott helyről azt a hírt közli, hogy Hermina hercegnő ragályos beteg s betegségét ápolónője és komornája is megkapta. A lapok a világsajtóban szelvényben tárgyalt születésnap ünnepségeivel kapcsolatban felelevenítik Lloyd George volt angol miniszterelnöknek a békekonferencián a legkomolyabb formában felvetett azon kívánságát, hogy az excsászárt állítsák rögtönítélő bíróság elé s ítéltesék bűnösre. A Martin ehhez hozzáfűzi, hogy a volt császár sokkal helyesebben cselekednék, ha minél kevesebbet beszélgetne magáról. A Goulois a jövő békéje szempontjából ve szélyeseknek tartja az ünnepségeket.

— Nagyon hideg idő várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint szárazabb és főleg éjjel igen hideg időjárás várható. A hőmérséklet Budapesten ma délelőtt 4 fok Celsius.

— Váltót hamisított a marhaszasi panama egyik volt tettese. Budapestről jelentik: Ivánka Imre volt képviselőt tegnap Budapesten fia, Ivánka Endre dr. csehszlovákiai orvos feljelentése folytán váltóhamisítás miatt a rendőreg őrizetbe vette. Ivánka Imre a háború alatt a hírhedt marhaszasi panamában egy évi fogházbüntetésre már jogerősen el lett ítélve s a büntetést Pozsonyban ki is töltötte.

— Kirabolták egy kolozsvári ügyvéd lakását. Az elmúlt éjjel ismeretlen tettesek átkulcsal behatoltak dr. Nagy Ferenc kolozsvári ügyvéd Majális uca 5. szám alatti lakásába, ahol butorokat, fémnemi és értékes műtárgyakat raboltak el. A rendőrség bevezette a nyomozást, azonban a tettesek mindeddig nem kerültek kézre. A kárt nem lehet megállapítani, mert a meglopott ügyvéd ezújszerint nem tartózkodik Kolozsváron.

— Csehszlovákiában 136 kommunista agitátor ellen emeltek vádat. Prágából jelentik: A besztercebányai törvényszék 136 kommunista agitátor ellen eljárást tett folyamatba, akik ellen az a vád, hogy az ifjúmunkások körében a felföldön sejtrendszert akartak kiépíteni. Az agitátorok közül többet tetten értek, amikor a katonaság körében is agitációt fejtek ki az engedelmesség megtagadására.

Dr. Wilensky nagyszabású előadása Nagyváradon a zsidó kolonizációról

Oradea-Nagyvárad, január 28. Az Uj Kelet tud.) Wilensky Jehuda dr., aki a Keren Hajjeszód többi delegátusával kíséretében tudvalevőleg Nagyváradon tartózkodik, vasárnap délután tartotta meg második előadását. A nagyvárad második Palesztina-miting óriási érdeklődés mellett zajlott le. A város háza díszterme ez alkalommal zsúfolásig telt meg válogatott közönséggel, különösen nagyszámú előkelő hölgyközönség gyűlt össze, akik mélyen sajnálják, hogy dr. Rachel Klompus ugyanerre az alkalomra hirdetett előadása, a reváli orvosnál közbejött betegsége miatt, elmaradt.

Amütinget Nuszbaum Sámuel, Az Er-

délyi Zsidó Nemzeti Szövetség társelnöke nyitotta meg, majd Wilensky dr. nek adta át a szót, aki közel másfél órában keresztyű hatalmassan felépített beszédben vázolta a zsidó kolonizáció történetét és fejlődését. Beszélt az argentinai és krími kolonizációról és meggyőző érvekkel és gazdag adathalmazal bizonyította be, hogy a zsidó kérdést csak Erec Jisraél szabad földjén megvalósított kolonizáció tudja megoldani. Dr. H. Jehuda Wilensky frappáns előadását a közönség szívesen nem akaró tapsviharral honorálta, majd Nuszbaum Sámuel elnök zárószavai után a miting a Hatikva hangjai mellett bezárult.

Rét kolozsvári munkásnőt mart meg a garázdálkodó veszett kutya

(Cluj-Kolozsvár, január 28. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári Iris-gyár munkásleányán ma délelőtt egy veszettkutya borzalmas garázdálkodást vitt véghez. Ami kor déli 12 órakor a gyár munkásnői kijöttek a gyárból, Sohani Florát egy mellette szaglászó kutyát megsimogatott és tovább ment társnőivel beszélgetve. Alig tett azonban néhány lépést, amikor a kutya a hátára ugrott és a nyakába harapott.

A megharapott asszony jankajátásaira köréje gyűltek a munkásasszonyok is és próbálták elkergetni a támadó ebet. Az asszonyok útni kezdtek a kutyát, amely anélkül, hogy menekült volna, pár pillanatra békén tűrte az üléseket. A követ-

kező pillanatban azonban hatalmas ugrással az asszonyok között termelt és mély harapást ejtett Dorraeu Mária fiatal munkásnő arcán.

A kutya második harapására a munkásasszonyok serege remülten menekült el és magukkal hurcolták a megsebesített nőt is. Ezalatt a gyárból kijövő férfimunkások elfogták a kutyát és orvosi vizsgálatra azonnal az állatorvosi hivatalba vitték. Megállapítást nyert, hogy a kutya veszett volt és így a megharapott nőt azonnal a Pasteur-intézetbe szállították kezelést véget. A kolozsvári rendőrség megette az intézkedéseket, hogy a veszett kutyák ellen a külvárosok lakói biztosítva legyenek.

Szobrot állítanak fel Ady Endrének Erdélyben

Az Ady-szoborbizottság intéző bizottsága felhívással fordul Erdély áldozatkész közönségéhez, hogy adományaival tegye lehetővé a szobor felállítását

(Cluj-Kolozsvár, jan. 28. Az Uj Kelet tudósítójától). Tíz éve annak, hogy a modern magyar költészet korszakalkotó jelentőségű, halhatatlan dalosa: Ady Endre örök álomra hunyta le szeméit. Benne és általa egy egész korszak záródott le. Ady Endre egy egész nemzedéket befolyásolt, szelleme és érzelmvilága révén s ehhez a nemzedékhez hozzátartozott az a zsidó ifjuság is, mely ennek a magyar nyelven daloló, nagyszerű európeérnek minden szavát, minden gondolatát, mint a saját lelkével rokonhangzót fogta fel.

Ady Endre az impériumváltozások Romániához szakadt Erdély földjén született, itt alakultak és forrtak ki benne azok az esznek és érzések, amelyek nem csak magyar, hanem európai viszonylatban is a legelső lírikusok egyikévé tették. Erdély magyar kultúrájú intellektueljei most elhatározták, hogy Ady Endre emléket állítsanak Erdélyben felállítandó szoborral örökítik meg, hogy melyik városban, az még eldöntetlen. Pár nappal ezelőtt Aradon megalakult az Ady-szoborbizottság, mely elhatározta, hogy a sajtó és különböző rendezvények útján Erdély magyar-

kultúráját közönségének áldozatkészességhez fordul, hogy ezután valószínűleg megcélozza: Ady szobrának felállítását.

A szoboralap-bizottság az egyes hírlapok útján is gyűjtést indít Ady szobrának alapjára, miért is az Uj Kelet közönségét is ezután szólítja fel arra, hogy a szoboralap juttatandó adományaitak küldjék be az Uj Kelet kiadóhivatalába.

Az adományozók neveit az egyes kiadóhivatalok hírlapilag fogják közölni s a nagyobb összegek adományozóinak a szobor-bizottság értékes Ady-plakettet fog adni emlékeztül.

Az Ady-szoborbizottság intéző bizottsága megbízást adott az egyes városokban élő tagjainak, hogy alakítsák meg a helyi szoborbizottságokat s a társadalom minél szélesebb rétegeinek bevonásával igyekezzenek propagandát csinálni a magasabb cél érdekében.

Az egyes kiadóhivatalokhoz befolyó adományokat az egyes lapkiadóhivatalok egy helybeli bankban az Adv-szoboralap különszámlájára fogja elhelyezni s a begyűlt összegek fölött annakidején az Adv-szoboralap állandó bizottsága fog rendelkezni.

— Megszökött az énekesnő, mert a hallgatóság dőhányzott. Londonból jelentik: Elisabeth Schumann, a híres énekesnő jelenleg Angliában turnézik. A napokban kínos összetűzés támadt egyik hangversenyén — a közönséggel. Burnleyben lépett fel. A természet zsúfolásig megtöltötte a hallgatóság. Elisabeth Schumann kilépett a pódiumra és énekelni kezdett. Már három dalt elénekelt amikor észrevette, hogy ebben a városban a legnagyobb ilegmával dőhányoz-

nak az emberek a koncert alatt. Vigam főfélétek és nyugodt meglepedéssel figyelték a művésznőt. Elisabeth Schumann a sűrű füstől nem tudta folytatni a hangversenyt. Köhögési rohamot kapott és kijelentette, hogy addig nem folytatja a hangversenyt amíg abba nem hagyják a pipázást. A közönség zugolódott. Az impresszárió ekkor fölvilágosította Elisabeth Schumann, hogy itt nem lehet megtiltani a dőhányzást; az énekesnő erre azonnal elhagyta a ter-

met és a pályaudvarra indult. Felült a manchesteri vonatra anélkül, hogy felvette volna a burnley hangverseny honoráriumát.

— Eljegyzés. Schwartz Helénkét Désakna, eljegyezte Hirsch Hermann Ispánmezőről.

— Königsberg Rellét, a dési Aviva lelkes tagját eljegyezte Rosenberg József (Szatmár), Dej.

— Jakab József banktisztviselő Hatag és Weil Illa Hatag jegyesek.

— Codarcea Cornel gyásza. Melységes csapás érte Codarceat, a Natunesa főszerkesztőjét és az erdélyi és bánági román Ujságírószindikátus alelnökét, az erdélyi román újságíróársadalom egyik legszimpatikusabb tagját. Felesége 31 éves korában, két és fél esztendő hosszúságos, kínos szenvedés után, vasárnap 7 órakor meghalt. Temetése román rítus szerint kedden délután 3 órakor fog végbemenni.

— Hatvan kilométer hosszú lesz a La Mancho alatti alagút. Párisból jelentik: A csatorna alatti alagút beavatott körökből származó információk szerint két tős lesz és hossza mintegy hatvan kilométer.

— A Haggibbor-bál rendezése felhívja azokat a hölgyeket és urakat, akiknek a rendezőség meghívókat adott át kézbesítés végett, hogy szerda este fél 7 és fél 8 között a Haggibbor klubhelyiségében megjelenni sziveskedjenek.

— A Garabonciás új konferéncia. A sócher Kolozsvárról, Bölc Salamon felesége modern köntösben. Bölc Nathán a Metropolisban, Emándy Pálné a világ politikában, Rádió hírek, Közgazdaság, Köszegénység, Sporthumor, Tréfás keresztretjtvény és még számos humoros, satirikus, ötletes közlemény és vicces színi szenzációssá a Garabonciás 2. számát: Erdély egyetlen nívós és művésziellen illusztrált vicclapja. Kapható minden tőzsdében és lapárusnál. Ára 60 lej.

— Halálozás. Vasárnap éjszaka meghalt Kolozsváron Zauderer Salamon, a város legrégebb zsidó posztónagykereskedője. A megboldogult a régi vallásos hagyományú generációnak tipikus alakja volt. Temetése hétfőn délután a zsidóság nagy részvéte mellett ment végbe. Az ortodox főrabbi a gyászszóval hosszan méltatta az elhunyt érdemeit.

— Mit kell tudni mindenkinek a nem-betegségekről. Dr. Goldenberg Ede volt kórházi főorvos, kolozsvári börgyógyász fenti címmel egy kitünően megírt, népszerű-tudományos könyvecskét jelentetett meg, mely kérdések és feleletek formájában alapos és nélkülözhetetlen tanácsokat nyújt ebben a fontos szociális és egészségügyi problémában. A könyvecske ára 12 lej. Megrendelhető a szerzőnél.

— Elütötte a vonat. Hétfőn a hajnali órákban az 576. számú tehervonat az első kolozsvári baktehánál elütötte Vasile Stefan vasúti munkást. A vonat száz méterre vitte magával a szerencsétlen ember holttestét, amikor a mozdonyvezető észrevette a szerencsétlenséget és az állomás bejáratánál lefékezte a vonatot. A vizsgálat megindult annak kiderítésére, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

— A veszedelmes téli sport. Berlinből jelentik: A német főváros legdivatosabb rödlipályájáról, grunewaidi pályáról tegnap a mentők negyven sebesültet szállítottak kórházba. A sebesültek egy része nagyon súlyos sérüléseket szenvedett.

— Kedd, 29
— Chamb
angol-amerit
Londonból
ellentét ma
kérdése. Az
kérdésnek
láthatóan hi
mányt és C
fert, aki kül
tásra való t
dést minél a
ni. Ez a meg
beriam utols
rikai ellenté
séről, habár
san ütött ki.
ugyanis tegn
melyen az E
te is jelen v
lentésére, ho
tén akarja a
gyszonyt ápo
a két kormá
lések, melye
szereles kéro
ban. De ezek
Chamberlain
és meg van a
azokat küszö
— Párisi
kísantantkonf
Párisból jelen
belgrádi híra
febru 5-én k
rencia lesz B
ról is tud, ho
szal Belgrádh
ges határozat
antent ország
gazdasági ant
— Pályázat
ban levő Erdé
Egyesülete pá
ponti igazgató
és fizetési igé
tes pályázati
elnökhöz, Tá
FARADTSA
rontia az élel
maline irisse
kadt szervezet
No. 51—1929.
— Földessy
Kolozsvári Me
hetségesnek m
Földessy Hon
után a kolozsv
padán, Bródy
eimszerepében
Kásmükévelöl
temremélt! si
szavalóművés
napi debüie a
árult el az ös
látszás terüle
hogy sok önk
után olyan sz
Komoly sikere
tán játékát a
tapsolta.
AUTÓVEZE
dóan Anaopt-
ellen védekez
87.— lei.
— Vasúti k
ből jelentik: T
kor az osztrá
Parndorf vasú
kező gyorsvon
beleszaladt az
tehervonatra.
san megrongá
két kocsija k
nek tíz súlyos

Közgazdaság

A CFR nyíltan hadat üzent az erdélyi talpfatermelőknek

N. Teodorescu vezérigazgató nyilatkozata. Felosztatják az államvasut igazgatótanácsát

(Bucuresti-Bukarest, január 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az államvasutak vezérigazgatósága, mint megirtuk, megsemmisítette a január 5-ikén tartott talpfaterlejtés eredményét. A CFR talpfaterlejtéseinek ezuttal már ötödszöri megsemmisítése, ha meglepetést nem is, de általános konsternációt keltett az árlejtésen résztvevő erdélyi fatermelő vállalatok körében, amelyek ebben a kérdésben csütörtökön este bizalmas értekezletet tartottak Kolozsváron és ezalkalommal végleges határozatokat hoztak a vasutal folytatott küzdelemben.

A január 5-iki talpfaterlejtés megsemmisítésével kapcsolatban Nicolae Teodorescu, a CFR vezérigazgatója nyilatkozatot adott, amelyben többek között a következőket mondja:

— A talpfatermelőkkel szemben folytatott politikánk nem lehet más, mint az a politika, amelyet a CFR többi szállítóival szemben folytatunk. Szükségünk van talpfára de nem adhatunk érte túl magas árakat. A termelők azonban, különösen az erdélyiek, kartellbe tömörültek és egységes árakat szabtak nekünk, amelyek nagyon túlzottak. Ezeket az egységes árakat nem fogadhatjuk el, már azért sem, mert a termelési viszonyok nem lehetnek az összes termelőknél

azonosak. Hogyan akceptálhatjuk azt, hogy például az egyik termelő, akinek az erdeje sok kilométer távolságra van a vasuti állomástól, vagyis a kitermelés neki lényegesen többbe kerül, mégis ugyan olyan árakat kér, mint az a másik, aki olcsóbban tud termelni, mert az erdeje valamelyik állomás közelében van?

— Az árlejtés megsemmisítése után szabadkézből vásároltunk talpfát, sokkal olcsóbb árban, mint amilyeneket az árlejtésen ajánlottak. Ami pedig a termelőknek azt a panaszát illeti, hogy az árlejtés alkalmával letébe helyezett hányadpénzt visszatartottam, erre csak azt válaszolhatom, hogy az államszámviteli törvény értelmében jártam el. Végeredményben meg kell ismételmem, hogy szükségünk van talpfára, venni is fogunk, de semmiesetre sem egységes árban, ahogy azt a termelők akarják.

Itt említjük meg, hogy a kormány elhatározta a CFR igazgatótanácsának felosztatását. A felosztatásra többek között az a konfliktus adott alkalmat, amely Alexandru Coltescu igazgatósági elnök és Alebra tábornok közlekedésügyi miniszter között keletkezett. A kormánynak az a terve, hogy Teodorescu vezérigazgató továbbra is hivatalában maradjon.

— Chamberlain külügyminiszter az angol-amerikai ellentét enyhüléséről. Londonból jelentik: Az angol-amerikai ellentét ma a brit politika legégetőbb kérdése. Az angol közvélemény ennek a kérdésnek eltévesztett kezeléséért láthatóan hibáztatja a Baldwin-kormányt és Chamberlain külügyminisztert, aki különösen a közeledő választásra való tekintettel igyekszik a kérdést minél ártatlanabb színben feltüntetni. Ez a megfontolás vezethette Chamberlain utolsó beszédét is, az angol-amerikai ellentét kiküszöbölésének kérdéséről, habár ez a beszéd is elég hangyosan ütött ki. Az angol külügyminiszter ugyanis tegnap egy bankettet adott, melyen az Egyesült Államok nagykövete is jelen volt, felhasználta annak kijelentésére, hogy Anglia kormánya öszintén akarja az Egyesült Államokkal való viszonyt ápolni. A közelmúltban voltak a két kormány között bizonyos félreértések, melyek különösen a tengeri lezserelés kérdésével állanak kapcsolatban. De ezek az ellentétek — folytatta Chamberlain — nem elvi jelentőségűek és meg van a remény rá, hogy ki lehet azokat kiküszöbölni.

— Párisi lapok szerint február 5-én kisanantkonferencia lesz Bukarestben. Párisból jelentik: A párisi reggeli lapok belgrádi híradás alapján jelentik, hogy február 5-én kisanant gazdasági konferencia lesz Bukarestben. A híradás arról is tud, hogy a konferenciát tavasszal Belgrádban folytatják, ahol végleges határozatokat fognak hozni a kisanant országok között megalkandó gazdasági antant kérdésében.

— Pályázat. A szerződéses viszonyban levő Erdélyi és Bánáti Sörgyárosok Egyesülete pályázatot hirdet egy központi igazgatói állásra. Eddigi működést és fizetési igényeket tartalmazó részletes pályázati kérvények Bürger Albert elnökhöz, Targu-Mures küldendők be.

PARADTSÁG, KIMERÜLTSEG megromlta az életkedvet. Egy csésze Ovomaltine írisse, üdvé teszi az ellankadt szervezetet. No. 51—1929.

— Földessy Ilonka vendégjátéka a Kolozsvári Magyar Színházban. Egy tehetségesnek mutatkozó fiatal színésznő: Földessy Ilonka lépett fel vasárnap délután a kolozsvári Magyar Színház színpadán, Bródy Sándor Tanítószó-jének émszerepében. Földessy Ilonka a munkásművelői színpadokon már figyelemremélti sikereket ért el, sőt mint szavalóművésznő is bemutatkozott. Tegnap debüté alkalmával sok képességet árult el az őszinte, páthosnélküli színjátszás területén. Valószínűnek tartjuk, hogy sok önképzés, belső elmélyülés után olyan színésznő válik belőle, aki komoly sikereket fog arathatni. Szponzán játékát a közönség többször megtapsolta.

AUTOVEZETŐK használjanak állandóan Anaco-pasztillát, hogy meghűlés ellen védekezhessenek. Egy phioła ára 37.— lei.

— Vasuti karambol Bécs mellett. Bécsből jelentik: Tegnap hajnali 6 óra 5 perc kor az osztrák főváros közelében lévő Parndorf vasutállomáson a Bécsből érkező gyorsvonat hibás váltóállítás miatt beleszaladt az állomáson indulásra kész tehervonatba. Mindkét mozdony súlyosan megrongálódott, a gyorsvonatnak két kocsija kisklott. Az összeütközésnek tíz súlyos sebesültje van.

A bécsi Phönix Életbiztosító ismét megkezdte működését Romániában

Néhány héttel ezelőtt hírt adott már az Uj Kelet arról, hogy a külföldi tőke egyenjogúsításával kapcsolatban több előkelő külföldi biztosító intézet működési engedélyt fog kapni Románia területére. Az első koncessziót a kormány a bécsi Phönix Életbiztosító intézetnek adta meg, amellyel Európa egyik legismertebb társasága vonul be ismét a romániai piacra. A vállalat romániai központja Bukarestben lesz és annak vezetését Alfréd Cerkez látja el. A társaság Románia új területein, így Bukovinában, Erdélyben és a Bánátságban 1882 óta működött a világháború végéig és 1918 után is megszakítás nélkül likvidálta az esedékessé vált koronára szóló életbiztosítási kötvényeket a román törvények által megállapított megváltási arányban.

A háború óta a Phönix szoros üzleti kapcsolatot tartott fenn a Steaua Romániei belső biztosítóval és ezt a kapcsolatot további aktivitásában is fenn fogja tartani kollaborációs alapon. Románián kívül a Phönix a következő országokban dolgozik: Hollandia, Belgium, Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Németország, Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia, Lengyelország, Jugoszlávia, Bulgária, Törökország, Görögország, Egyiptom, Szíria és Palesztina. A társaság biztosítási stokkjá 1928 végén 1800 millió osztrák schillingre, körülbelül 40 milliárd lejre, garancia-alapjainak összege pedig 230 millió schillingre, vagyis körülbelül 5,3 milliárd lejre emelkedett.

Engedélyezték a kereskedelmi siffretáviratokat. Az ország kereskedelmének régi óhaját teljesítette a kormány azzal a rendelettel, amely megengedi a konvencionális kódexek alapján összeállított kereskedelmi siffretáviratok továbbítását egy belső körben, mint külföldi relációkban. A rendelet, amely minisztertanácsi határozat formájában jelent

meg a Monitorul Oficial január 25-iki számában, csupán arra kötelezi a cégeket, hogy az általuk használni kívánt kódexből egy példányt deponáljanak az illetékes táviróhivatalnál.

Március elején kerül parlament elé az új bányatörvény. Bukarestből jelentik: A bányatörvény módosítására kiküldött bizottság befejezte a petroleumforrások kihasználására vonatkozó szakaszok megszerkesztését. A még feldolgozásra váró anyag olyan nagy, hogy a bizottság alig készülhet el munkájával február 15-ke előtt. Tekintettel arra, hogy a törvény egyes részeit Madgearu ipar- és kereskedelemügyi miniszternek is jóvá kell hagynia, azt hiszik, hogy az új bányatörvény csak március első napjaiban fog a parlament elé kerülhetni.

A vasuti okmányok felemelt bélyegilletéke. A bélyegilletékek általános felémelésére való tekintettel a CFR vezérigazgatósága rendeletben szabályozta a vasuti okmányok felbélyegzését. Eszerint a darabárak fuvarlevelére 6 lej bélyeg kell ugy az eredeti, mint másodpéldánynál, míg a blankettáért 5 lej számítanak fel. A komplett vagonára szállítólevelének eredetije 24, duplikátja is 24 lej bélyeg alá esik azonkívül 5 lej a blanketta. A statisztikai bélyeg továbbra is kötelező. A személypoggyász feladását igazoló vevényre 2 lej 50 bani bélyeg jár és ugyanennyit kell ragasztani a csomagérkezést kiértécsítő vevényre is. A hálókocsi jegyek bélyegilletéke 24 lej. A vám hivatalokhoz magános részéről beadott deklarációkra 10 lej bélyeg kell alkalmazni.

!! Vehet már harisnyát !!
Megnyílt a csernovitzi
„HERCULES” R.-T.
kötött-szövött harisnya árúgyár cluji lerakata. Calea Reg. Ferdinand (volt Wesselényi-u.) 13. sz. alatt
Saját gyártmányu árúk! Eredeti gyári áron!
Cimre vigyázzon!

mazni. Az árverési jegyzőkönyvekre 5000 lej értékig 5 lej, azon felül 12 lej bélyeg kell ragasztani. A bélyegilletékek kivül a feleknek pénzügyigazgatósági, vagy adóhivatali nyugtát kell felmutatniok a 2,5 százalékos proporcionális illeték befizetéséről is. A különböző kiutalásokra, utalványokra és utamvétjegyekre a pénz felvevője 100—10 ezer lej összegig 2,50 lejcs, 10—50 ezer lejig 6 lejcs, 100 ezer lejig 12 lejcs, ennél nagyobb összegeknél pedig 100.000 lejcsként még 1,50 lejcs bélyeg kell ragasszon.

Rádió műsor

Idő: közép-európai
Kedd, január 29. Bucapest. 9.15: A Városi Színház operaénekeseinek hangversenye. 12: Déli harangszó, időjárásjelentés, hírek. 12.20: A Temesvári tró hangversenye. 13: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 15: Manchen Mariska rádió-délutánja. 17.10: Előadás: Franciaország legujabb története. 17.40: Zenekari hangverseny. 18.30: Mit üzen a rádió? 19.30. Mozart-est a Vigadóban. 21.35. Fieta gramofonhangverseny. 22.10: Pontos időjelzés, hírek. Utána Bachmann jazz-band. Bécs. 11: Délelőtti zene. 16: Hangverseny. 20.05: Cseho-est. 20.40: Hedda Lux dalestje. Breslau. 20.15: Hangverseny. 21: Táncczene. Kassa. 20.10: Zongora és énekhangverseny. 19.50 Egy opera közvetítése. Königsberg. 20: Vigopera előadás. 22.30: Zenekari hangverseny. Milanó. 16.30: Szórakoztató zene. 23: Jazz-band. München. 19.35: A Parasztbecsület és a Bajazzok közvetítése. Posen. 19.50: Operaelőadás. 22.45: Táncczene. Párga. 16.30: Délutáni hangverseny. 19: A Norma c. opera közvetítése. 22.20: Táncczene. Róma. 20.45: Egy Puccini opera közvetítése.

SZERDA, JANUÁR 30 Budapest
9.15. Katonazenekari hangverseny. 12. Déli harangszó. hírek. 12.20. Kurica Simi és cigányzenekarának hangversenye. 13. Pontos időjelzés, hírek. 15.30 Morse tanfolyam. 17.10. Előadás: Asszonyproblémák. 17.40. Zenekari hangverseny. Operette-részletek. 19.30. A Troubadour közvetítése az Operaházból. 22.50. Pontos időjelzés, hírek. Utána cigányzene. Bécs. 16. Délelőtti hangverseny. 21. Strinberg: Das Bandjának előadása. Utána vidám zene. Hamburg. 19.25. Egy vigopera közvetítése. Kattowitz. 20.30. Kamarazene. Königsberg. 16.30. Hangverseny. 22.30. Táncczene. Prága. 21.20. Zenekari hangverseny énekkel. Róma. 20.45. Egy opera közvetítése.

Árverési hirdetés.
Alólirott közjegyző közbenjövetele mellett, késedelmes vevő terhére nyilvános árverésen el fognak adni különböző textilárúk, u. m. férfi és női szövetek, selymek, szőnyegek, vásznak, zefírek, paplanok stb. 398.135 lej értékben és kiküldési áron, de kiküldési áron alul is, tételenként, 1929. év január hó 28, 29, 30 és 31, február hó 1 és 4. napjain, mindenkor d. u. 3 órai kezdettel Clujon, Uránia palotában, textil üzlet sarok. A vevő a vételárat és 2 1/2 százalékos illetéket azonnal készpénzben köteles kifizetni.
Dr. Ioan Pordea
notar public.

